Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

HE 210/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta ja kuulemispyyntö

Lausunto

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta.

Keskeiset huomiot

1. Lakiin tulisi sisällyttää yksiselitteinen kirjaus, joka turvaa hyvinvointialueen järjestämisvastuun säilymisen tilanteissa, joissa alueiden välinen yhteistyösopimus on tulkinnanvarainen tai yhteistyö muista syistä haastavaa.

2. Etelä-Suomen yhteistyöalue kattaa lähes puolet Suomen väestöstä ja kattaa kokoluokaltaan hyvin erilaisia hyvinvointialueorganisaatioita. Yhteistyöalue ei osin näistä syistä ole muodostunut vakiintuneeksi käytännön yhteistyön mahdollistavaksi rakenteeksi, toisin kuin monella muulla yhteistyöalueella.

3. On tärkeää, että lakimuutos ei siirrä päätösvaltaa liikaa kansalliselle tasolle, vaan että hyvinvointialueet säilyttävät riittävän itsehallinnon ja päätösvallan myös kriisitilanteissa. Hyvinvointialueille tulee osoittaa riittävästi taloudellisia resursseja, jotta lakisääteisten palvelujen järjestämisestä voidaan huolehtia myös häiriötilanteissa.

Keskeisimpänä huomiona Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, että lakiin tulisi sisällyttää yksiselitteinen kirjaus, joka turvaa hyvinvointialueen järjestämisvastuun säilymisen tilanteissa, joissa alueiden välinen yhteistyösopimus on tulkinnanvarainen tai yhteistyö muista syistä haastavaa. Etelä-Suomen yhteistyöalue kattaa lähes puolet Suomen väestöstä ja kattaa kokoluokaltaan hyvin erilaisia hyvinvointialueorganisaatioita. Yhteistyöalue ei osin näistä syistä ole muodostunut vakiintuneeksi käytännön yhteistyön mahdollistavaksi rakenteeksi, toisin kuin monella muulla yhteistyöalueella.

Tällainen säädös on välttämätön, jotta palveluiden jatkuvuus ja laadukas toteutus voidaan varmistaa kaikissa olosuhteissa. Epäselvyydet vastuunjaossa voivat johtaa merkittäviin riskeihin palveluiden saatavuudessa ja tehokkuudessa, erityisesti kriittisissä tilanteissa. Selkeä lainsäädäntö vähentää hallinnollisia ristiriitoja ja mahdollistaa resurssien optimaalisen käytön, mikä on edellytys lakisääteisten velvoitteiden täyttämiselle ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamiselle. Näin

varmistetaan, että hyvinvointialueet voivat toimia tehokkaasti ja johdonmukaisesti riippumatta yhteistoimintasopimuksen tulkinnasta.

Muilta osin ehdotetut muutokset pääosin tukevat hyvinvointialueiden rajat ylittävien häiriötilanteiden hallintaa vahvistamalla yhteistyötä ja resurssien jakamista alueiden välillä. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkökulmasta on kuitenkin tärkeää varmistaa, että ehdotukset eivät siirrä päätösvaltaa liikaa kansalliselle tasolle, vaan että hyvinvointialueet säilyttävät riittävän itsehallinnon ja päätösvallan myös kriisitilanteissa. Lisäksi on varmistuttava, että hyvinvointialueille osoitetaan riittävästi taloudellisia resursseja, jotta lakisääteisten palvelujen järjestämisestä voidaan huolehtia myös häiriötilanteissa. On todennäköistä, että tulevaisuuden kriiseissä vaaditaan todennäköisesti erikoissairaanhoidon ja terveydenhuollon osaamisen lisäksi kasvavissa määrin myös esimerkiksi sosiaalihuollon osaamista ja voimavaroja.

Lakiluonnoksen osalta tulisi selkeyttää, missä roolissa hyvinvointialue ja sen henkilöstö ovat silloin, kun hyvinvointialueen resursseja käytetään toisen hyvinvointialueen hyödyksi tai kansallisesti. Lakiluonnoksen osalta jää epäselväksi, missä asemassa resursseja antava hyvinvointialue on (esim. virka-apu, palvelujen tuottaminen toiselle hyvinvointialueelle) ja mikä hyvinvointialue on näissä tilanteissa järjestämisvastuussa palveluista asiakkaiden suuntaan.